

1. Бусел В. Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Київ ; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2009. 1736 с.
2. Васильців Т. Г., Волошин В. І., Бойкевич О. Р. Фінансово-економічна безпека підприємств України: стратегія та механізми забезпечення: монографія. Львів : Ліга-Прес, 2012. 386 с.
3. Хамініч С. Ю. Інституціональні засади економічної безпеки України в умовах війни. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: Економічні науки.* 2023. № 2.

УДК 336.02

DOI: 10.31733/17-03-2023-479-481

Вікторія ШВЕДУН

начальник наукового відділу з проблем управління у сфері цивільного захисту навчально-науково-виробничого центру Національного університету цивільного захисту України, доктор наук з державного управління, професор

О. ВОРОБІЙОВ

аспірант Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут»

**ДЕРЖАВНА ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА: ПРОБЛЕМИ
ТА МЕХАНІЗМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ**

Питання, пов'язані з досягненням оптимального рівня взаємин між владою та суспільством, завжди мали для України важливе значення. Але особливої актуальності вони набули у сучасний період, коли країна гостро потребує розробки такої внутрішньої політики, за допомогою якої можна буде вирішити найгостріші проблеми модернізації українського суспільства, подолати на цій основі кризові тенденції в економічній та соціальній сферах. Важлива роль цьому питанні відводиться реалізації податкової політики, яка, з одного боку, має першорядне значення як інструмент впливу держави на економічну поведінку учасників ринкових відносин та управління економічною системою. З іншого боку, податки та система оподаткування самі виступають об'єктом управління, яке в умовах ринку набуває форми податкового менеджменту: державного та корпоративного [1, 3].

Особливості процесу оподаткування, його значущість для економіки країни викликають необхідність виділення податкового менеджменту як самостійної галузі фінансового менеджменту та самостійного спрямування в управлінській діяльності в Україні. Організації (корпорації, підприємства) все частіше використовують різні схеми, включаючи кримінальні, мінімізації податкових платежів, а держава все активніше проводить податкову реформу, не завжди отримуючи належного фіскального та регулюючого ефекту.

Необхідно визнати, що управлінський вплив на систему оподаткування здебільшого розглядається з позицій практичних рекомендацій керівникам, бухгалтерам, економістам щодо виконання податкового законодавства, які роз'яснюють методики законного зниження податкових відрахувань. Розробка та впровадження нових сучасних методів, стратегії та організації податкового менеджменту в системі загальноекономічного та фінансового управління на державному рівні зазвичай відходить на другий план. Без адекватних сучасним умовам механізмів регулювання державою податкових відносин податковий менеджмент не зможе повною мірою реалізувати свого призначення, виступатиме лише в ролі інструмента мінімізації податкових платежів у короткостроковій перспективі [2-3].

Відповідно, вирішення проблеми забезпечення сталого економічного зростання та підвищення на цій основі рівня життя населення викликає потребу в подальшому

вдосконаленні бюджетно-податкової системи. У зв'язку з цим державі в процесі управління податковими відносинами необхідно перейти від використання механізмів переважно фіскальної спрямованості, орієнтованих на забезпечення мінімальних соціальних стандартів, до бюджетно-податкового механізму, що активно реалізує соціально-економічні функції.

Фактично на сучасному етапі розвитку України необхідно надати бізнесу соціально відповідального характеру та у зв'язку з цим оцінювати етапи його розвитку через призму вирішення соціальних проблем. За такого підходу соціальна функція бізнесу набуває особливого значення і проявляється у повній та своєчасній виплаті податків, забезпеченні високого рівня заробітної плати співробітникам, підтримці системи освіти та підготовки кадрів, сфери охорони здоров'я та соціальних послуг. Бізнес покликаний також виявляти ініціативу у сфері фінансування соціальних проєктів різного рівня, зокрема з допомогою відрахування податків до державного і місцевого, бюджети [1-2].

До факторів, які впливають на стан проблеми оподаткування в сучасних умовах, належать: невисокий рівень податкової правосвідомості, зумовлений відносно короткою історією сучасної системи оподаткування; брак науково обґрунтованої програми реалізації податкової політики в умовах початку економіки ринкового типу, протягом яких діяльність платників податків зазнавала оподаткування за ставками заборонного рівня; фактична відсутність системи диференційованого контролю за діяльністю різних сфер державної економіки та бізнесу, заснованого на обліку особливостей діяльності платника податків.

Чинна у Україні податкова політика зовсім не сприяє формуванню інвестиційної привабливості економічного сектора, а посилює його кризовий стан. Цей висновок базується на тому переконанні, що в Україні в сучасних умовах надмірно завищено ставки оподаткування, які не відображають реального стану справ у галузі соціально-економічного розвитку держави. У такій ситуації податки, що стягуються, використовуються неефективно і не служать інтересам економічного прогресу.

Податки, будучи соціальною категорією, є одним із важелів громадського управління при формуванні та розвитку соціальної системи, оскільки в них відображаються відносини власності, та сфера виробничих і соціальних відносин, де стикаються і так чи інакше підтримуються різні економічні та соціальні інтереси: державні, колективні та індивідуальні, що вимагає не тільки економічного та правового підходів до податку, але й підходу з позиції соціології управління, що концентрує увагу на відносинах між державою, встановленою нею системою оподаткування та суспільством [2-3].

Ефективність використання податкового механізму залежить від того, наскільки держава враховує внутрішню сутність податків та їхню суперечливість. Регулювання податкової поведінки суб'єктів господарювання потребує виявлення та оцінки впливу низки об'єктивних та суб'єктивних факторів: специфіки податкових відносин суб'єктів політики; особливостей регулюючого впливу регіональних податків; податкової справедливості, соціального сприйняття податків; оцінки платником податків діяльності регіональних органів влади та своєї ролі в регіональній податковій системі; рівня поінформованості; сформованих традицій сплати податків.

Вносячи зміни до податкової політики та вдосконалюючи податкові механізми, держава цим стимулює економічний розвиток чи, навпаки, стримує їх у необхідних рамках. Це означає, що податкове регулювання охоплює все господарське життя країни, оскільки податкові заходи є найбільш універсальним інструментом впливу надбудови на базові відносини. Мета такого регулювання – створення загального сприятливого клімату для внутрішньої та зовнішньої діяльності сфери економіки, інвестиційної політики, стимулювання пріоритетних галузевих та регіональних напрямів розвитку. Одночасно податкову політику та податковий механізм визначають роль податків у суспільстві, тобто їхню соціальну значимість. Ця роль може бути постійною, вона змінюється залежно від зміни напрямів діяльності держави. На відміну від функцій роль податків більш рухлива і багатогранна, вона відображає в концентрованому вигляді інтереси та цілі певних соціальних груп та самої влади [1, 3].

Процес формування та розвитку податкової культури – це стала діяльність держави й громадян, яка чинить прямий вплив на ефективність всієї податкової політики. Саме в цьому зв'язку для отримання бажаного ефекту вдосконалення податкової політики в сучасних умовах має поширюватися на всі елементи податкової системи, що діє: законодавство, адміністративне, технологічне, інформаційне забезпечення, а також в цілому на податкову культуру. Заходи в цьому напрямі повинні органічно вписуватися в заходи,

що проводяться в країні в рамках інституційних реформ адміністративної, бюджетної, муніципальної та державної служб.

При цьому першочергові заходи щодо підвищення рівня податкової культури повинні супроводжуватися зусиллями держави, спрямованими на спрощення податкового законодавства, удосконалення механізмів вирішення податкових спорів, суттєве підвищення ефективності взаємодії податкових органів з платниками податків. Для цього потрібно підвищити рівень діяльності інформаційних та консультативних служб, ширше практикувати маркетингові можливості, застосовувати різноманітні канали реклами для пропагування податкової культури, дисципліни та відповідальності.

Таким чином, держава у своїй управлінській діяльності має орієнтуватися на реалізацію комбінованої (рівноважної) податкової політики, орієнтованої на створення умов для стабільного та рівномірного забезпечення бюджетної системи податковими доходами та їх збільшення за рахунок зростання легальних обсягів виробництва, споживання та доходів, активізації інвестиційної діяльності та ефективного функціонування системи податкового контролю на основі оптимізації ставок основних податків та податкового навантаження, раціоналізації складу та структури податкової системи, податкових пільг та податкових санкцій, підвищення рівня збирання податків та зниження заборгованості за розрахунками з бюджетом.

1. Гербіченко І.А. Критерії формування податного механізму ринкового типу. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2010. Вип. 19 (2). С. 236-240.

2. Деева Н.М. Оподаткування в Україні: навчальний посібник. Вінниця: Центр учбової літератури. 2009. 544 с.

3. Ряба О. І., Гончарук Н. В. Реформування податкової системи України в контексті міжнародної інтеграції. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2010. № 2 (2). С. 212-215.

УДК 339.9

DOI: 10.31733/17-03-2023-481-483

Наталія БИЧКОВА

доцент кафедри світового господарства
і міжнародних економічних відносин
Одеського національного
університету імені І. І. Мечникова,
кандидат економічних наук, доцент

Ганна КОЦЮРУБЕНКО

докторант кафедри фінансів
Одеського національного
економічного університету,
кандидат економічних наук, доцент

ЗОВНІШНЯ МІГРАЦІЯ ПІД ЧАС ВІЙНИ ЯК ФАКТОР ВПЛИВУ НА ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ НЕРІВНОСТІ В УКРАЇНІ

Розгортання повномасштабних військових дій у 2022 році та загроза ракетних ударів по всій території України, вплинули на активізацію процесів зовнішньої міграції. Такий рух населення з України має певні характерні риси, в першу чергу, обумовлені фактором гендерного спрямування. Відповідно до статистичних даних, після вторгнення у лютому 2022, близько 7 мільйонів біженців покинули Україну та перемістились в Європу, що є найбільшою хвилею біженців з часів Другої світової війни [1].

Станом на середину листопада 2022 року, лише у Європейському Союзі на тимчасовий захист зареєструвалися понад 4,7 млн осіб. Ще близько мільйона подали заявку на переїзд до країни, що не є членом ЄС, включаючи Канаду, Велику Британію, Сполучені Штати та Ізраїль. Варто зазначити, що структура мігрантів відповідає наступним даним: 70 % дорослих – жінки, а більше третини (по декуди, як наприклад, Польща – половина) всіх біженців – діти [1].

Окрему увагу слід приділити структурі освітнього рівня біженців. Варто зазначити,